

Introductiebrochure

Dorpskerkenbeweging

Dorpskerken helpen elkaar om als geloofsgemeenschap merkbaar aanwezig te zijn in het dorp

Protestantse
Kerk

Vooraf

Hoe kunnen we kerk zijn in, van en voor het dorp? Steeds meer dorpskerken stellen zichzelf deze vraag. Die vraag komt voort uit zorgen over de toekomst van de kerkgemeenschap, en uit het diepe verlangen van betekenis te zijn voor de omgeving. Kerk-zijn in een plattelandscontext kent kansen en uitdagingen.

De Dorpskerkenbeweging van de Protestantse Kerk in Nederland ondersteunt dorpskerken bij hun ontdekkingstocht hoe kerk te zijn in het dorp. Ze biedt een netwerk waarin dorpskerken hun ideeën, ervaringen en vragen kunnen delen. En ze biedt verdieping, waarbij de dorpskerkenambassadeurs een centrale rol spelen.

Vanaf het begin van de Dorpskerkenbeweging (2018) hebben de dorpskerkenambassadeurs geluisterd naar de verhalen en de vragen die leven in dorpskerken. Hierin kwamen vier thema's telkens terug: het geloof beleven, lichter kerk-zijn, de relatie tussen kerk en dorp, en kerk en leefbaarheid.

Deze brochure laat zien wat de Dorpskerkenbeweging voor uw kerk kan betekenen, geeft een voorproefje van hoe u met de vier thema's aan de slag kunt, en laat zien hoe uw kerk mee kan doen in de Dorpskerkenbeweging. De dorpskerk is vaak klein, maar vol energie en inspiratie. Ontdek op welke wijze uw kerk aanwezig is en kan zijn in het dorp.

Op dorpskerkenbeweging.nl vindt u nieuws, verdiepende artikelen, werkvormen en de contactgegevens van de dorpskerkenambassadeur in uw regio.

Inhoud

Vooraf	3
Netwerk voor inspiratie en ondersteuning	5
Wat de Dorpskerkenbeweging voor uw kerk kan betekenen	5
Wat maakt een dorpskerk tot een dorpskerk?	6
De Dorpskerkenbeweging in vier thema's	7
Het geloofsgesprek	8
Lichter kerk-zijn	9
Relatie kerk en dorp	10
Kerk en leefbaarheid	11
Meedoen met de Dorpskerkenbeweging	12
Nodig de dorpskerkenambassadeur uit	14
In contact blijven met de Dorpskerkenbeweging	15

Geloven in het dorp

Als we zeggen dat we geloven in het dorp, bedoelen we dat we vertrouwen hebben in het dorp. We zien de constructieve krachten die er omgaan en hopen op ontwikkelingen die de toekomst van kleine kernen waarborgen. Als we zeggen dat we geloven in het dorp, bedoelen we dat we erop vertrouwen dat God, de bron van alle inspiratie, creativiteit, compassie en goede trouw, al in het dorp aanwezig is. Aan ons de taak Hem daar te herkennen en er getuige van te zijn, zowel in ontvangende als in gevende vorm. Als we zeggen dat we geloven in het dorp, bedoelen we dat de dorpsgemeenschap ons lief is, en wij juist op deze plaats geloven, hopen en liefhebben gestalte willen geven.

Netwerk voor inspiratie en ondersteuning

De Dorpskerkenbeweging

- zoekt samen met dorpskerken naar manieren om kerk in, van en voor het dorp te zijn
- wil een platform zijn waar dorpskerken elkaar inspireren en motiveren
- verbindt dorpskerken via (digitale) bijeenkomsten, de facebookgroep en de nieuwsbrief.

Via de verhalen die dorpskerken met elkaar delen en de gesprekken gaat de beweging door.

De Protestantse Kerk in Nederland is initiatiefnemer van de Dorpskerkenbeweging, de (lokale) dorpskerken dragen de beweging.

Wat de Dorpskerkenbeweging voor uw kerk kan betekenen

- Een handig **netwerk** van dorpskerken die met elkaar verbonden zijn via (online) bijeenkomsten, leergemeenschappen en facebookgroep.
- Een **meedenker** (in de persoon van de dorpskerkenambassadeur in uw regio) die beschikbaar is voor presentaties, workshops, uitwisseling en reflectie over aspecten van kerk-zijn in het dorp.
- **Verdieping en inspiratie** tijdens dorpskerkendagen met lezingen, workshops en reflecties op de betekenis van kerk-zijn in het dorp.
- **Relevante informatie** in de nieuwsbrief met artikelen, verhalen, werkvormen en agenda.
- **Verbinding** met relevante plattelandsorganisaties en leefbaarheids-initiatieven.
- **Verdieping** in de vorm van brochures met achtergronden, werkvormen en gespreksvragen rond de vier thema's (het geloofsgesprek, lichter kerk-zijn, de relatie tussen kerk en dorp, en kerk en leefbaarheid) en in de vorm van korte filmpjes die een aanzet vormen tot het gesprek in de kerkenraad, in de gemeente en/of met het dorp.

Wat maakt een dorpskerk tot een dorpskerk?

Dorpskerken onderscheiden zich in verschillende opzichten van kerken in de stad. De context van een dorp is anders dan van een stad, door de ruimte en het groen. De schaal van een dorp maakt het mogelijk om veel mensen te kennen; je komt dezelfde mensen vaak op verschillende plekken tegen. Er is kans dat wonen, leven en geloven in een dorpsgemeenschap samenvallen.

Tegelijk geldt ook: dé dorpskerk bestaat niet. Er zijn grote regionale verschillen tussen kerk-zijn in bijvoorbeeld Groningen en Zeeland. De omgeving verschilt: weilanden en bossen tegenover dijken en duinen. Er zijn gebieden waar landbouw een belangrijke rol speelt. Elders is toerisme een belangrijke bron van inkomsten. In sommige dorpen zijn veel forenzen komen wonen, in andere vertrekken jongeren en krimpt de bevolking. Voorzieningen als winkels, scholen en zorg vallen weg. Dat roept vragen op over de leefbaarheid van het dorp, over samenleven, over een gemeenschap zijn.

Dorpskerken, die deel uitmaken van het dorpsleven en de dorpscultuur, hebben de samenleving veel te bieden: een gemeenschap, een gebouw, mensen die leven vanuit hun geloof. Hoe laat je als kerk aan het dorp weten wat je te bieden hebt? De Dorpskerkenbeweging onderzoekt samen met dorpskerken hoe ze merkbaar aanwezig kunnen zijn in het dorp. Ook als het kerkgebouw in het dorp gesloten is en de predikant of kerkelijk werker elders woont.

De Dorpskerkenbeweging in vier thema's

In dorpskerken spelen vragen over teruglopende middelen en menskracht, over samenwerking en lokaal geworteld blijven. Daarnaast is er een grote vraag naar verbinding en verdieping. Hoe kun je vorm geven aan geloven in verbinding met mensen binnen en buiten de kerk? Wat is je fundament als dorpskerk? Die vragen komen voort uit het verlangen om kerk te zijn in het dorp. Een verlangen met verschillende kanten.

Luisterend naar wat er leeft bij dorpskerken, is de Dorpskerkenbeweging vier thema's op het spoor gekomen.

Het geloofsgesprek. Hoe geef je geloof vorm en inhoud, en hoe inspireert het ons leven en samenleven? Waarom zijn we kerk in het dorp en wat betekent dat? Waar zien we sporen van Gods aanwezigheid in het dorp? Dit vraagt om bezinning op de betekenis van geloven en kerk-zijn in de 21e eeuw.

Lichter kerk-zijn. Hoe kun je kerk zijn in het dorp met minder mensen en minder middelen? Hoe kan het kerkelijk leven in dorpen zo georganiseerd worden dat we bouwen aan de kerk van de toekomst?

Dit vraagt om vormen van lichter kerk-zijn die het mogelijk maken om mee te bewegen.

Relatie kerk en dorp. Hoe leg je verbinding in dorpsgemeenschappen? Hoe kunnen geloof en kerk een plek krijgen in het dorpsleven? Dit vraagt aanknopingspunten om de verbinding te leggen met mensen in het dorp, met wat hen bezighoudt.

Kerk en leefbaarheid. Hoe kunnen kerken bijdragen aan leefbaarheidsvraagstukken zoals zorg, eenzaamheid, duurzaamheid, landbouw, armoede en vergrijzing? Dit vraagt om handvatten om te ontdekken wat je als geloofsgemeenschap praktisch en theologisch kunt bijdragen aan een platteland waar het goed leven is.

Thema: het geloofsgesprek

De neiging is om in de kerk vooral met praktische zaken bezig te zijn, maar het is goed om als geloofsgemeenschap de vraag te stellen wat je tot gemeente van Christus maakt. Je kunt je wel openen naar het dorp, maar het is ook belangrijk iets te zeggen over hoe het geloof daarbij inspireert. Het is niet altijd gemakkelijk om daar taal voor te vinden.

De Dorpskerkenbeweging stimuleert het onderlinge gesprek over geloof en levensvragen, in de eigen kerkgemeenschap en in de dorpsgemeenschap. We spreken over een wereld van gerechtigheid en vrede, over zingeving en levensvragen. Het gaat erom die actualiteit zowel binnen als buiten de muren van de kerk te laten klinken, en mensen die de kerk hebben verlaten weer eens uit te nodigen om hun verhaal te vertellen.

Geloofsgesprek in Schoonebeek

In Schoonebeek bracht de verbouwing van het kerkgebouw brede betrokkenheid en nieuw elan in de gemeente. Nu werd het tijd het geloofsgesprek weer op gang te brengen, om te beginnen in de kerkenraad. Aan de hand van 'Leven uit de Bron' (Marius Noorloos) werd steeds weer gekeken naar de relatie met God, met elkaar en met de omgeving. Het gaf een nieuwe sfeer van vertrouwen in de kerkenraad. De gesprekken werden voortgezet in de hele gemeente na de zondagochtendviering en door de week. Jongeren kregen een platform in de vorm van een jongerenraad. Ouders met opgroeiende kinderen kwamen in gesprek met elkaar.

Om ook de banden met het dorp aan te halen werd contact gezocht met buurtwerkers van het welzijnswerk met de vraag 'wat kunnen we voor elkaar betekenen?'

Zo ontstond een Noaberteam waarin formele en informele zorg contact onderhouden.

Thema: Lichter kerk-zijn

We geloven in de betekenis, de kracht en de toekomst van de dorpskerk. Maar er zijn ook zorgen over die toekomst. Het aantal leden neemt af en de meest gulle gevers zijn vaak oud; organisatie en financiën baren zorgen. Voldoen aan alle regels van kerk-zijn vraagt soms veel energie, wat ten koste gaat van de vreugde van het kerk-zijn. Maar al te vaak sluipt het woordje 'nog' in verhalen over de kerk. Hoeveel kinderen zijn er nog? Is er nog een gespreksgroep? We schrappen het woord; het roept het beeld op dat het een aflopende zaak is en dat maakt het lastig om te geloven in de toekomst van een dorpskerk.

Steeds meer dorpskerken weten op een creatieve manier het kerkelijk leven in hun gemeente anders te organiseren. Door te werken met taakgroepen. Door mensen met kennis en ervaring buiten de gemeente in te schakelen. Door samen met andere gemeenten op te trekken en daardoor present te kunnen zijn. De Dorpskerkenbeweging wil voorbeelden en inspiratie uitwisselen rond hoe je lichter kerk kunt zijn.

Lichter kerk-zijn in Wagenborgen

Een paar jaar geleden kon de kerkenraad van Wagenborgen geen nieuwe ambtsdragers meer vinden. Tijdens een gemeenteavond werden twee mogelijkheden voorgelegd aan de gemeente: aansluiten bij een andere gemeente of de gemeente opheffen. Het voorstel kwam om te verkennen of er nog andere mogelijkheden waren, geïnspireerd door de visienota 'Kerk 2025, waar een Woord is, is een Weg'. Een commissie organiseerde bijeenkomsten voor vrijwilligers, voor bezoekwerkers en voor jongeren. Het bleek dat mensen vooral opzagen tegen het combineren van verschillende taken. Voorgesteld werd om het takenpakket van de ouderlingen uit elkaar te trekken. Er zijn nu bezoekwerkers naast mensen die beschikbaar zijn als ouderling van dienst in de zondagse vieringen. Deze laatste groep hoeft niet te vergaderen. Voor het bestuurswerk zijn het college van ouderlingen en het college van kerkrentmeesters samengebracht. Verantwoordelijkheden worden nu door meer mensen gedeeld, ieder met een beperkte taak. Zo kan de kerk in Wagenborgen kerk in het dorp blijven.

Thema: Relatie kerk en dorp

Omdat kerk en dorp zo met elkaar verweven zijn, vergeten we soms om goed te luisteren naar wat er in het dorp speelt. Een dorp verandert van samenstelling doordat er mensen overlijden en er door geboorte en verhuizing nieuwe bij komen. Vinden die nieuwe mensen ook aansluiting bij de dorpskerk? Hoe luister je als dorpskerk naar je context?

Er is een aantal redenen om te luisteren en te onderzoeken:

- Luisteren maakt van de kerk iets wederkerigs. Het is niet de kerk die iets komt brengen; de kerk moet ook zelf ook nieuwe inzichten opdoen.
- Door te luisteren kunnen er relaties groeien buiten het bestaande netwerk van de kerk. Warme relaties zijn onmisbaar voor contacten over en weer.
- Door te luisteren kun je ontdekken waar God al aan het werk is. Hoe werkt God in het leven van bijvoorbeeld de buurvrouw?
- Luisteren helpt om te ontdekken of de activiteiten die je als gemeente hebt opgezet aansluiting vinden bij het dorp.

De Dorpskerkenbeweging stimuleert om als predikant of gemeentelid namens de kerk aanwezig te zijn bij de vergaderingen van de dorpsraad; dat geeft de kerk een gezicht en de kerk leert het dorp beter kennen. Bij het maken van een nieuw beleidsplan kunnen dorpsbewoners worden uitgenodigd om in gesprek te gaan over hun beeld bij en hun verwachtingen van de dorpskerk.

Kerk voor het dorp in Rumpt

In het Gelderse dorp Rumpt, gelegen aan de Linge, organiseerde de predikant een gespreksgroep voor dorpsgenoten. Uitgangspunt was het filosofieboek van het jaar 'Het goede leven & de vrije markt'. In een dorp met 900 inwoners en 400 geregistreerde bedrijven wordt het goede leven hartstochtelijk gezocht en van de vrije markt willen velen graag leven. Voor de gespreksgroep werden mensen persoonlijk benaderd. Van de twaalf deelnemers waren er twee betrokken bij de kerk, waaronder de predikant. De gesprekken bleken in een behoefte te voorzien, doordat ze aansloten bij de leefwereld en het alledaagse leven van de dorpsbewoners. Al zoekend kwamen ethische vragen op tafel, werden geloofsverhalen en wereldbeelden gedeeld, en op zijn tijd kritische vragen gesteld.

Thema: Kerk en leefbaarheid

Wanneer je je ogen en oren opent voor de leefbaarheidsvragen in het dorp, raak je heel direct betrokken bij wat er leeft in jouw dorp (de context). De voorbeelden liggen voor het oprapen: aardbevingsproblematiek, intensieve landbouw, belangenconflicten, het verdwijnen van openbaar vervoer, tekort aan woningen, sluiting van scholen of winkels. Iedere regio en ieder dorp heeft zo zijn eigen leefbaarheidsvragen.

Die leefbaarheidsvragen kunnen levensvragen oproepen. Wie heeft door scheuren in zijn huis ook scheuren in haar ziel of in zijn familie opgelopen? Welke impact heeft intensieve landbouw op de mensen die er hun gezinsinkomen mee verdienen en op mensen die zich inzetten voor een gezonde leefomgeving? Wat brengen botsende belangen in het dorp en in families teweeg? Wat betekent het voor het dorp dat veel jongeren noodgedwongen wegtrekken? Voor wie wordt eenzaamheid vergroot door teruglopende voorzieningen?

Vanuit de kerkelijke gemeenschap kunnen allerlei initiatieven ontstaan, die samen met anderen gedragen worden. Zo staat de kerk niet op zichzelf, maar wordt zij een organisch onderdeel van het dorpsleven. De kerk kan iets bieden dat het alledaagse overstijgt, zoals het vertellen van verhalen van hoop, verbondenheid en bevrijding, het aanbieden van rituelen bij belangrijke levensmomenten, en zorg voor de basisbehoeften van mensen in spirituele en materiële zin.

Kerk en landbouw

Er is veel gaande in de agrarische wereld en voor veel agrariërs is het moeilijk om daar met familie of buren over te praten. Trots en schaamte liggen dicht bij elkaar. Bij predikanten en bezoekerwerkers wordt soms wel het hart gelucht. Zij zijn vaak de enige erfbetreder die niet iets nodig heeft van de boer. Een prachtige kans om zorgen te kunnen delen. In de Protestantse Gemeente Schettens, Schraard, Longerhouw en Wons gingen gemeenteleden op de zondag voor Dankdag in kleine groepjes bij de boeren in hun dorpen op bezoek. Tijdens de persoonlijke uitnodiging bleek het verlangen onder boeren om het gesprek aan te gaan al groot. Op de zondag zelf kwamen mooie gesprekken op gang. Een van de boeren vroeg zich hardop af waar in deze tijd nog voor te danken valt. Al komt er misschien geen antwoord op deze vraag, zijn verhaal werd gehoord.

Meedoen met de Dorpskerkenbeweging

Het woord Dorpskerkenbeweging laat al zien dat het gaat om een netwerk dat voortdurend in ontwikkeling is. Dorpskerken zijn op verschillende manieren onderdeel van deze beweging:

- Door **verhalen** over ontwikkelingen, activiteiten en samenwerkingsinitiatieven te delen met hun dorpskerkenambassadeur. Zoals in Rolde waar in het kader van 'Zin in werk' de predikant dorpsbewoners interviewt over wat hen bezielt in hun werk. Via website, nieuwsbrief en facebookpagina worden verhalen gedeeld en andere kerken geïnspireerd.
- Door lid te zijn van de **facebookgroep** en verhalen, ideeën en foto's te delen en mee te doen in discussies over diverse onderwerpen. Zoals iemand in Kuinre op facebook deelde hoe ze in Hulst een speurtocht hebben gemaakt voor de Kliederkerk. Van die ervaring werd dankbaar gebruikgemaakt.

- Door met groepen mensen in de gemeente **in gesprek te gaan** over geloven en leven in het dorp. Zoals in Zwammerdam waar een groep kerkgangers 'Sporen van God in het dorp' las en sprak over de relatie tussen kerk en dorp, en leefbaarheidsvraagstukken die mensen persoonlijk raken. Geïnspireerd door de gesprekken legde de kerk contact met de dorpsvereniging en organiseren zij nu samen activiteiten.
- Door 'kerk zijn in het dorp' op te nemen in **het beleid** van de gemeente. Zoals in Warmond waar een commissie 'dorpskerkenbeweging' met de gemeente nieuwe initiatieven ontwikkelt vanuit het adagium 'kerk in, van en voor het dorp'.
- Door een **netwerkbijeenkomst of inspiratiebeurs** te organiseren voor cluster, ring of classis. Zoals in de ring Dokkum met workshops over kerk en school, diaconaat en de sportkerk. Of in Winschoten waar samen met de dorpskerkenambassadeur een bezinningsdag voor kerkenraden van een streekgemeente werd georganiseerd.
- Door deel te nemen aan een **(digitale) netwerkbijeenkomst** over een onderwerp rond een van de dorpskerkenthema's. Zoals een bijeenkomst voor kerken in Groningen, Friesland en Drenthe over het herdenken van overledenen in de dorpskerk. Bij uitstek een gelegenheid om ervaringen te delen, ideeën uit te wisselen en dilemma's door te spreken.

Maak andere dorpskerken deelgenoot van wat er in uw dorpskerk leeft aan vragen, kansen, ideeën, initiatieven en voorbeeldverhalen en doe mee in de beweging!

Nodig de dorpskerkenambassadeur uit

De dorpskerkenambassadeurs, zelf als kerkelijk werker of predikant werkzaam in een dorp, kennen het werkveld. Als ambassadeur bezoeken zij daarnaast veel kerken in uw regio. Daar doen zij verhalen en voorbeelden op die wellicht ook kunnen werken in uw situatie. Samen met u gaan ze op zoek naar de mogelijkheden in uw kerk en dorp.

Ook gaan ze graag met u en uw gemeente in gesprek over de vier thema's in deze brochure. Daarin kunnen zij de rol van inspirator vormgeven. Een theologische onderbouwing ontbreekt daarbij niet; Bijbel en geloof zijn de basis voor alles wat ter sprake komt.

De dorpskerkenambassadeurs kunnen u ook helpen aan werkvormen en gespreksvragen waar u in uw eigen gemeente, dorp en/of regionaal (kerk) netwerk mee aan de slag kunt. Ze komen graag langs bij uw gemeente, ring, werkgemeenschap, classis, dorpsvergadering of een andere bijeenkomst. Daar zijn geen kosten aan verbonden.

In contact blijven met de Dorpskerkenbeweging

- Nodig de dorpskerkenambassadeur in uw regio uit voor een workshop of presentatie over een van de vier thema's, en deel uw verhalen en vragen.
- Blijf op de hoogte via [de nieuwsbrief](#) met verhalen van dorpskerken, werkvormen, praktijkvoorbeelden en agenda.
- Word lid van [de facebookgroep](#) van de Dorpskerkenbeweging waar dorpskerken ideeën en suggesties uitwisselen, vragen bespreken, en verhalen, foto's en filmpjes delen.
- Houd [de website](#) in de gaten voor nieuws, werkvormen en verdiepende artikelen.
- Bezoek de dorpskerkendagen en (online) netwerkbijeenkomsten om in contact te komen met andere dorpskerken en plattelandsorganisaties.
- Vertel via de facebookgroep, een mail aan een van de dorpskerken-ambassadeurs of op bijeenkomsten uw (regionale) activiteiten en initiatieven, zodat we via de facebookgroep, de website en de nieuwsbrief anderen hierop kunnen attenderen.

De foto's in deze brochure zijn van de hand van Jetje van Dijken, Anne Droogsma, Sandra Haverman, Niek Stam en Dick Vos.

Dienstenorganisatie Protestantse Kerk

Joseph Haydnlaan 2a

Postbus 8504

3503 RM Utrecht

Telefoon: (030) 880 18 80

E-mail: info@protestantsekerk.nl

| Vindplaats van
| geloof, hoop en liefde